

IMAGINEA ȘTIINȚEI ȘI A CERCETĂRII- K. R. POPPER

Dumitraș Tatiana,
Universitatea de Stat din Moldova

Cuvinte cheie: știința, teorie, scop, criteriu de demarcație, metoda deductivă, spirit critic, etc.

Keywords: science, theory, purpose criterion of demarcation, deductive method, critical, etc.

Știința este privită ca acel factor ce optimizează cunoașterea, însumând diverse modalități ce au drept scop cercetarea ce vizează descoperirea sau mai bine zis găsirea unor nuanțe cu caracter probabilist. Karl Popper nu este interesant de imaginea științei ca fenomen biologic drept instrument de adaptare sau ca mijloc de producție, atenția este provocată de aspectele epistemologice din construcția imaginii științei, fiind „... o entitate extrem de complexă, care subîntinde dimensiuni multiple, începând cu dimensiunea fundamentului ei biologic și mergând până la dimensiunea epistemologică”[2, 103].

Opera sa *Logica cercetării* ne oferă o atitudine critică față de acea tradiție care influențează prin intermediul metodei inductive, astfel propune metoda deductivă. Critica inductivismului se datorează faptului că inductiviștii aveau drept scop determinarea elementului adevărat sau probabilist al teoriilor pe când Popper „...pornind de la viziunea sa proprie asupra științei ca știință eroică, caracterizează scopul științei ca fiind apropierea de adevăr, iar sarcina metaforei empirice evaluarea teoriilor din punct de vedere al apropierii lor de adevăr”[1, 69], deoarece nu putem să ne pronunțăm asupra naturii unei teorii că ea este probabilă sau adevărată, dar ne putem pronunța asupra apropierii acestei teorii de adevăr sau probabilitate.

Criteriu de demarcație specific metodei inductive nu delimitează sistemele teoretice ce aparțin științelor naturii și sistemele teoretice din metafizică, ci de fapt plasează la același nivel, dar criteriul de demarcație specific pentru metoda deductivă creează o delimitare dintre acestea. Ideea pe care o propune Popper este că : „ sarcina cea mai importantă a logicii cercetării este să ofere un concept al științei empirice care să fixeze cât mai univoc folosirea altminteri oscilantă a termenului și să permită trasarea unei linii de demarcație clare între știință și idei metafizice chiar dacă aceste idei

au impulsionat deseori dezvoltarea științei de-a lungul istoriei ei ”[6, 81].

Procesul cercetării științifice are drept probleme, finalizându-se la fel cu probleme pentru a crea o delimitare între acestea Popper ne propune o metodă care atacă inductivismul de până la dânsul, propune o nouă metodă cu ajutorul căreia se obțin soluții viabile pentru soluționarea problemelor: „după Popper, metoda științei este metoda critică, metoda de probe și greșeli, metoda avansării ipotezelor îndrăznețe care trebuie supuse unei critici necruțătoare pentru a scoate la iveală greșelile admise”[3, 76]. Teoria pe care o propune Popper întâmpină în desfășurare o oarecare limită și aceasta o constituie propriile obiective pe care le propune, limita dată este constituită din faptul că teoria implică știință sub o perspectivă că „știința eroică” nu va corespunde marilor solicitări ale oamenilor de știință care de fapt sunt încadrați în diverse domenii ale științei empirice, limita teoriei popperiene este aspirația de a considera componentele cunoașterii științifice drept realități logico-lingvistice, astfel observându-se și elementul care creează linia de abstracțiuni datorită trecerii poate unor aspecte importante ale istoricității științei. Metoda deductivă pe care o propune are capacitatea de a crea o delimitare clară între o idee științifică și pseudoștiințifică. O abordare diferită ne-o oferă Gaston Bachelard care ne vorbește despre caracterul ambivalent al libertății în știință. În concepția sa omul de știință trebuie să gândească liber și să accepte totodată includerea sa în ”știința generală”, în sistemul ei de gândire”.

Este necesar de amintit faptul că principalele preocupări ale lui Popper a fost „creșterea cunoașterii științifice” și poate cel mai important cum ar fi selecția teoriilor și ipotezelor, deoarece nu toate teoriile sunt științifice, există teorii care nu poartă un caracter veridic , deci ele nu sunt științifice. Nu putem să ne pronunțăm categoric în privința unui fapt sau fenomen avem nevoie de dovezi în acest scop „ Popper propune o nouă strategie a procedurilor științei și un nou concept al metodei: acestea pleacă de la ideea că știința acumulată nu este niciodată perfectă ea trebuie să fie pusă permanent criticii și celor mai severe teste”[5, 108-109]. Sub acest aspect Popper subliniază faptul că dacă o teorie pretinzându-se științifică dar falsificatorii potențiali lipsesc astfel această teorie nicidecum nu este crezută ca fiind științifică, ci din contra pseudoștiințifică. Astfel „știința nu se construiește pe o temelie de granit, construcția îndrăzneată a teoriilor ei se ridică, pentru a spune așa pe un teren mlăștinos”[6, 136-137], ca să nu ne scufundăm în mlaștină este necesar păstrarea unei limite care cât de puțin să atenuieze avântul și să proiecteze premise de inovații și nicidecum regres care ar însemna intrarea în această mlaștină. Această teorie a stârnit multe contradicții din partea convenționaliștilor, inițierea filosofiei convenționaliste constituie în concepția lui Popper acea uimire cauzată de

simplitatea lumii și legile naturii sunt concepute ca acele simple dar de fapt aceste legi ale naturii în concepția în concepția convenționalismului nu sunt falsificabile prin observație, deci nu putem să admitem că au un caracter științific. Falsificabilitatea poate fi de definită în dependență de relațiile logice dintre teoriile și enunțurile de bază.

Schimbările științifice se manifestă prin intermediul a două compartimente: 1. în cazul dat oamenii de știință au scopul de crea teorii de un tip particular, ca drept exemplu servește afirmația lui Popper „...țelul științei este producerea teoriilor explicative adevărate, sau se poate susține că scopul este producerea teoriilor utile pentru predicții (indiferent de adevărul lor)”

[4, 18]; 2. în acest caz se are în vedere stabilirea unor principii sau a unui ansamblu de principii pentru a compara teoriile rivale cu un anumit fundament. Schimbările științifice se fundamentează pe anumite condiții:

1. Comunitatea științifică este determinată de un anumit scop model pe care-l urmează;

2. Teoria nouă care apare de exemplu T2 este considerată superioară teoriei T1 care a fost înaintea acesteia;

3. Comunitatea științifică urmărind funcționalitatea noii teorii a observat că T2 este superioară T1;

4. Urmărirea a însemnat conștientizarea teoriei T1 inferioară T2.

Trăsătura centrală a teoriilor științifice este falsificabilitatea. În unele domenii teoria falsificabilității nu obține teren de aplicare de exemplu. Din punct de vedere psihanalitic nu există nici un eveniment sau comportament care să infirme teoria. Un psihanalist va susține că teoriile sale sunt confirmate atât în situația în care pacientul primește interpretările, cât și în cea în care le respinge (respingerea fiind pusă pe seama mecanismelor de apărare ale pacientului sau a rezistenței sale).

Progresul pe care ni-l oferă Popper este revoluționar, teoria care a trecut testele trebuie întotdeauna să fie precaută, deoarece trebuie să demonstreze și să explice teoria precedentă, teoria nouă pentru a supraviețui este necesar să fie macar atât de bună ca cea veche. Filosoful consideră că în calea progresului științei întâlnim obstacole care încetinesc acest proces, aceste obstacole sunt: de de natură socială și că pot fi împărțite în trei grupe: economice, ideologice și mixte – moda în știință. Obstacolul economic ar fi sărăcia dar în cazul științei marile descoperiri nu au avut de suferit însă pentru implimentarea acestor deseori este nevoie de factorul material.

În concepția lui Karl Popper cercetătorul, savantul are drept motivația de a realiza cercetări științifice profunde, deoarece căutarea adevărului

reprezintă mobilul central al cercetării. Acest mobil deține funcția unui instinct al cunoașterii.

Bibliografie

1. Georghescu Ș. Teoria cunoașterii științifice, București: Academiei R.S.R., 1982, 476p.
2. Nemeček Ș. Raționalitatea științifică popperiană, București: Realitatea românească, 2010, 244 p.
3. Marga A. Raționalitate, comunicare, argumentare, Cluj: Dacia, 1991, 327p.
4. Newton-Smith W. H. Raționalitatea științei, București: Științifică, 1994, 343p.
5. Pârvu I. Introducere în epistemologie, București: Științifică și Enciclopedică, 1984, 478p.
6. Popper K. Logica cercetării, București: Științifică și Enciclopedică, 1981, 458p.

REPERE AXIOLOGICE ALE ELITEI

Luca Sergiu, UTM
„Preferăm să
avem funcționari,
pe care noi nu dăm nimic -
decât să avem o castă de
funcționari
care nu ne dau nici doi bani”.

Pentru a-și realiza absolut aspirațiile sale, individul are tendința de a fi include în cooperarea sa cu forța, ori prin convingere pe alții. În urma luptei pentru treapta superioară are loc această stratificare socială.

Conform teoriei selecției, selectarea se efectuează de către cercetător care selectează acele plante care corespund criteriilor sale. La fel procedează și societatea și își selectează conducătorul conform necesităților sale. Deaceia conducătorul ales nu este cel mai bun în opinia criticilor. Cei de pe treapta superioară pot fi numiți elită dacă ei au fost aleși, ori dacă în urma luptei de ascensiune au ajuns să domine acei indivizi, care dețin cele mai multe și mai bune calități necesare pentru a asigura o mai bună